

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Algı Yönetimi

Çevremizden edindiğimiz çeşitli bilgileri duyularımız ile algılarız. Bu açıdan algı konusunun, kişilerin algılamaları açısından, gözleme, anlama, yorumlama faaliyetlerini içermesi nedeniyle önem kazanırken; işletmeler açısından ise işletme çalışanlarının ve hedef bireylerin tanınması, yorumlanması ve anlaşılması, işletmenin karşılaştığı olayları sorgulaması ve geri bildirim gerektirmesi açısından önemlidir. Çünkü algı sonucu oluşan gerçek kavramının çoğu zaman gerçeğin kendisinden önemli ve önde olabileceği unutulmamalıdır. Bu kapsamda algı yönetimi faaliyetlerini ülkeler, kurumlar ve işletmeler belirlenen çıkarlar doğrultusunda oluşturup, uygulayabilmektedirler. Özellikle işletmeler yoğun rekabetin içerisinde hayatta kalabilmek ve rakiplerinin önünde olabilmek için algı yönetimi uygulamalarını kullanabilirler (Bakan, Kefe, 2012: 32).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Algılama yönetimi ya da algıyı yönetme daha çok fayda sağlayan ve belirsizliği daha az olan bilgileri sağlayabilmek için dış dünyadan veri akışını kontrol etmek ve geliştirmek anlamına gelen ve son yıllarda oldukça popüler hale gelmiş yeni bir yönetim tekniğidir. Yöntem, ABD siyasi kararlarının ülkede ve tüm dünya kamuoyunda benimsenmesi için kullanılan bir teknik olarak ilk kez ABD Savunma Bakanlığı içindeki birimlerce kullanılmıştır (Özer, 2012: 148).

İnsanları harekete geçiren ve hareketlerinin yönlerini belirleyen, onların düşünceleri, umutları, inançları kısaca arzuları, ihtiyaçları ve korkularıdır. İnsanların faaliyetleri, bireylerin arzu, inanç, ihtiyaç ve hatta korkularına göre de yönetilmektedir. Bu saydığımız güç ve kuvvetlerin bileşkesi, kişinin psikolojik çabalarını bir amaca ulaşmak üzere organize etmekte, onlara devamlılık ve dinamiklik kazandırmaktadır (Eren, 1993:316).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Algıladıđımız nesnenin algılanmıő dűnyamızın, çevremizde fiziki varlıđa sahip Őeylere dűzenli ama karmaŐık bir bađımlılıđı olduđu gibi, aynı zamanda o sıra orada bulunmayan nesne ve olaylarla da bađımlı olduđu bilinmektedir. Dűnyayı Őöyle ya da böyle algılamamız, duyularımızla gerçekte algıladıđımız nesnelere kadar hafıza, Őöylenti ve fantezilerin de bir őrűnűdűr. Toplumsal davranıŐın iŐleyiŐini kavrayabilmek için bűtűn algıların, anıların, fantezilerin nasıl birleŐtiklerini, nasıl bir bűtűnlűđe kavuŐtuklarını ya da o anda sahip olunan tanıma yapıları haline gelmek için nasıl őrđűtlendiklerini bilmek gerekmektedir (Krech-Crutchfield, 1967:88).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Algı yönetimi (perception management), insanların ve toplumun davranıŐlarının yönlendirilmesinden, siyasi vakaların Őekillenmesine kadar geniş bir yelpazede, etkin bir aygıt olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilmek istenen durum ve eylemler için çeşitli yolları kullanarak gerçekleri yansıtmaya, operasyon güvenliğini sağlama, gerçeği gizleme ve çarpıtma, psikolojik operasyonları yönetme gibi unsurların bileŐkesinden oluşur. Algı yönetiminin pratik ve yaygın karŐılıđının dezenformasyon olarak kabul edilmesi, yönlendirme boyutunu ağırlıklı olarak öne çıkmaktadır. Yönlendirmek, bilgi sistemleri kanalıyla yanlış veya yönlendirilmiş bilgi üreterek karşı tarafın imkân ve enerjisinin yanlış kullanılmasını sağlamak için yapılan etkinliklerdir. Yönlendirmek kapsamında yapılan etkinlikler toplumda yanlış bilgilendirme kanalıyla bir panik, korku ve kaos havasının yaratılması gibi etkinlikleri de kapsamaktadır (Akyol, 2015).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

II. Dünya Savaşı'ndan sonra önemi artan eğitici sinema orduda önemli bir yer edinmiştir (Yakar, 2013:24). II. Dünya Savaşı esnasında çekilen filmler, genel itibariyle şu amaçları içermektedir:

- ✚ Ordu için motivasyon sağlamak,
- ✚ Halka savaş ile ilgili bilgi vermek,
- ✚ Diğer ülkelerin mevcut durumlarını halka bilgilendirmek (Gereci, 1997:37, akt: Akyıl, 2017).

Totaliter rejime sahip olan ülkeler genellikle propagandayı en iyi yorumlayan ülkeler olmuştur. Bunların başında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Nazi Almanyası gelmektedir (Camankulova, 2013:104). Bu ülkeler yaptıkları filmlerle halkın algısını yöneterek yapmış oldukları savaşların meşru olduğunu göstermek istemişlerdir (Akyıl, 2017:131).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Hollywood Sineması, ABD'nin siyasi durumundan oldukça etkilenen bir sinemadır. 1941 yılında meydana gelen Pearl Harbor saldırısı ile birlikte ABD, kendi ordusu ile ilgili propaganda filmlerine ağırlık vermeye başlamıştır. Meydana gelen savaşlar neticesinde sinemanın dili de değişim göstermiş ve bu dönemde Hollywood sineması, askerlere moral veren filmler çekmeye başlamıştır (Demir ve Aşan, 2014: 743).

Çizgi filmler de özellikle II. Dünya Savaşı döneminde Amerika Birleşik Devletleri tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Bu çizgi filmlerin en popülerleri Donald Duck, Mickey Mouse gibi filmlerdir. >>>>>>>

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- Filmlerin amacı ABD dűőmanlarının saldırgan ve acımasız olduğunu anlatmaktır. Bu tür filmlerde Amerikan simgelerine oldukça fazla yer verilmektedir. izgi filmleri propaganda amaçlı olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliėi de kullanmıőtır. Örneėin Őirinler (The Smurfs) izgi filminde Őirin Baba karakteri Koműnizmin kurucusu Karl Marx'a benzetilmiőtir. Őirinlerin yaőadıėı köyde para kavramına yer verilmemiőtir. Eőitlikçi bir anlayıő hakimdir. Filmde yer alan Gargamel karakteri ise ABD'yi, Gargamel'in kedisi Azman ise karakteri ise İsrail'i temsil etmektedir (Yayan, 2016: 349).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Komünizme karşı olarak üretilen Richie Rich çizgi filmi ise çocuklara zengin olmanın güzel bir şey olduğu algısını yaratmakta ve yeni nesle kapitalizmi aşlamaya çalışmaktadır. Bu çizgi filmler dünyanın birçok yerinde yayınlanarak diğer insanlarda algı yönetiminde büyük bir etki yaratmıştır (Ayıl, 2017: 136)

Althusser'in (2011), ideoloji ve devletin ideolojik aygıtları adlı eserinde belirtilen tüm aygıtların (ideolojik ve baskıcı aygıtların) iktidara hizmet eden araçlar olarak işlevselleştirilmesi de tipik örneklerdendir. Başlıcaları: >>>>>

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Devletin İdeolojik Aygıtları (DİA'ları):

- Okul DİA'sı (Özel veya devlet okullarının oluşturduğu sistem)
- Dinsel DİA (Farklı kiliselerin oluşturduğu sistem),
- Aile DİA'sı (Üretim veya tüketim birimi olarak işlevleri yerine getirir)
- Siyasal DİA (Değişik partileri içeren sistem)
- Haberleşme DİA'sı (Basın- radyo, televizyon ve diğer sosyal medya...)
- Kültürel DİA (Edebiyat, güzel sanatlar ve spor...)
- Hukuki DİA * (Yargı ve ilgili kurumlar)
- Sendikal DİA (İşçi ve memur sendikaları)

Devletin (Baskıcı) Aygıtları (DBA'ları):

- Hükümet
- Ordu
- Polis
- Mahkemeler *
- Hapishaneler

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Algı Operasyonu Nedir? Nasıl Yönetilip Yönlendirilir.

Bir Örnek Hikaye (Uzer, Ekinci, 2018)

1989 yılı. Türkiye ilk defa pizza dükkânlarıyla tanışır. Türkiye'ye birkaç dükkan açarak pazarın nabzını yoklayan ünlü marka aldığı sonuçla şoka girer. Bekledikleri gibi olmaz. Boğazına düşkün olduğu için pizzayı seveceğini düşündükleri tüketici nüfus, pizzayı sevmez. Dükkânlar kapatılır. Geri dönülür.

1991 yılı. Murakami- Wolf-Swenson Productions'ın ürettiği bir çizgi film dünyada büyük ilgi görür. Yapımcı şirket Türkiye'deki bir özel kanala bu çizgi filmi teklif eder. Fiyat gerçekten olması gerekenin çok altındadır ve özel kanal bu teklifi kaçırmaz. Yayınlanmaya başlar. Çizgi film Türkiye'de de çok tutulur. Oyuncakları, rozetleri, kartpostalları, defterleri ve kitap kapları ile müthiş bir pazarlama da beraberinde gelir. 1994 yılına gelindiğinde çizgi film dizisi milyonlarca çocuğu ve genci etkisi altına almıştır. Bu çocuklar tuhaf bir biçimde annelerinden pizza pişirmesini istemeye başlar. Anneleri pizzayı nasıl yapacağını bilmez. Artan talep, pizza zinciri dükkânları yeniden aktif hale getirir. Çocuğu yemek yemeyen anneler mecburen pizza sipariş eder. Liseli, üniversiteli gençler arasında **bir itibar nesnesi** haline gelir. Türkiye'de mutfağının demode lahmacunu, pidesi terk edilmiş, gençler gruplar halinde pizza dükkânlarına akın ederler.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Tesadüfen (!) pizza talebini patlatan bu çizgi filmi çoktan tahmin ettiniz değil mi? Bravo! O çizgi film “Ninja Kaplumbağalar”! O pizza zincirini de tahmin ediyorsunuzdur, onu da buraya yazmayayım. Şimdi o çocuklar büyüdü, çizgi filmi ilk izleyenler 30’larına geldi. İlk jenerasyon genç evli, yeni nesil aile oldu. Onlardan sonraki jenerasyon şimdilerde üniversite öğrencisi, ya yurtta ya da öğrenci evinde kalıyor. İlk jenerasyondaki evliler evde yemek pişirmek yerine sık sık şöyle diyor : “Pizza mı söylesek?” Bir sonraki jenerasyon da yurt odasına ya da öğrenci evine neredeyse her akşam pizza sipariş ediyor. İşte algılarımız böyle yönetiliyor. 20-30 yıllık stratejiler çiziliyor, uygulanıyor. Bizim eğlenceli diye olarak izlediğimiz masum çizgi filmler, diziler, sinema filmleri birtakım fikirlerin beyinlerimize çok daha hızlı zerk edilmesini sağlayan katalizörlerden ibaret.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Bu bilinçaltı pazarlamacılar, bu algı sihirbazları sadece pizza yedirmiyor...! Her Amerikan filminde Apple bilgisayarların görünmesi bugünkü Apple çılgınlığının temeliydi. Her filmde sabah işe giderken elinde **Starbucks kahve ile koşturuyor** olması bugün bir kahveye 15 lira ödüyor olmamızın müsebbibi. Afrika'da ayağında ayakkabı olmadığı için pet şişe bağlayan Afrikalı gençlerin elinde içine su doldurulmuş Coca-Cola kutularıyla gezmeleri ve bununla sınıf atladıklarını düşünmeleri de yıllardır **Coca-Cola'nın yaptığı "MUTLULUK" reklamlarının** sonucu. Gerçekte mutlu olmayanlar içtikleri içecekten mutluluk akıtmaya çalışıyor işte, başka bir şey değil. Biz hatırlamayız ama babalarımızın hayranı olduğu Western (Vahşi batı) filmlerindeki karizmatik kovboyu. O kovboyun ağzındaki Marlboro sigarayı babalarımız bugün hala bırakabilmiş değil. **Etkiye bakar mısınız?** (Uzer, Ekinci, 2018).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

SOSYAL DENEY-2: JANE ELLIOT DENEYİ

Gün, N. 2011. Kuraldışı Bir Eğitimci adlı yazısından alıntılanmıştır:

- Her şey Martin Luther King'in 1968 yılında bir suikastla öldürülmesiyle başladı. Jane Elliott, sadece beyaz ve Hıristiyanlardan oluşan tutucu ve ırkçı bir Iowa kasabasında ilkokul üçüncü sınıf öğretmeni idi. Her ay öğrencilerine büyük işler başaran birkaç insanı tanıtıyordu. Bir önceki ay, Martin Luther King'i tanıtmış, öğrenciler de King'i "Ayın Kahramanı" seçmişlerdi (Gün, 2011):

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- Öğrencilerin hiçbiri hayatlarında siyahi bir insanla yüz yüze gelmemişti. Bu çocukların anne babalarının bile karşılaştığından şüphe ediyordu. Kendisi de hayatında ilk kez siyahi bir insanı 19 yaşındayken görmüştü. Siyahi, onlar için sadece televizyon ekranında mevcuttu. Böylesine tutucu, kapalı beyaz bir toplumdur bu kasaba halkı. Bu bağınaz ortama ve kendi kasabasının dışına hiç çıkmamasına rağmen Jane, özgürlükçü düşüncelere sahip, öğrencilerinin “insan” yönlerini geliştirmelerine büyük önem veren idealist bir öğretmendi.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- Ertesi gün öğrencilerinden birinin King suikastı ile ilgili bir soru soracağını tahmin ediyordu. Öğrencilerine ırkçılığın ve ayrımcılığın ne olduğunu nasıl anlatabileceği üzerinde kafa yormaya başladı. Aklına kısa bir süre önce okuduğu *Mila18* adlı roman geldi.

Romanın bir bölümünde Nazilerin hangi mahkûmların öleceğine hangilerinin yaşayacağına göz renklerine bakarak karar verdikleri anlatılıyordu. Nazilere göre mavi gözlüler üstün ırktı, iyi ve saftı; kahverengi gözlüler kötü, pis ve aşağılıktı; yok edilmesi gereken pisliklerdi (Gün, 2011).

Davranışsal Coğrafya Ders Notları

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- Cuma sabahı öğretmen, mutlak sınıf yoklamasından sonra öğrencileri göz renklerine göre ikiye ayırdı. Sınıfta yirmi mavi gözlü, sekiz kahverengi gözlü öğrenci vardı.

Jane mavi gözlüleri bir yana kahverengi gözlüleri bir yana oturttu. Mavi gözlülerin koluna bir bant taktı. Fiziksel ortam hazırlanmıştı.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- Sınıfa sordu: “Zenciler hakkında ne biliyorsunuz?”
- Kısa bir suskunluktan sonra çocuklardan cevaplar ardı ardına geldi. Zenciler aptaldı... cahildi... yıkanmazlardı... pis kokarlardı... bir işte uzun süre çalışamazlardı... tembellerdi... Çocuklar zencilere ait bu özellikleri bir duyguyla değil, iki kere iki dört eder der gibi ezbere konuşurcasına söylemişlerdi.
- “Peki, zenci bir kız ya da oğlan olmanın nasıl bir duygu olduğunu hissetmeye ne dersiniz?” diye sordu Jane.
- “Öğrenmek ister misiniz?”
- Çocuklar yeni bir oyun oynamanın heyecanı ile hep bir ağızdan “Eveet!” diye bağırıyorlardı. Öğretmenlerinin onlara oyunlar aracılığıyla yeni şeyler öğretmesine alışkındılar.
- Ve büyük deney başladı.
- Öğretmen derin bir nefes alarak ilk sözünü söyledi. “Bu sınıfta kahverengi gözlüler daha iyi insanlar. Ayrıca daha temizler ve daha zekiler.”
- Mavi gözlü bir çocuk “Hayır, değil” diye protesto etti.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

- ▶ Jane her çocukla göz teması kurarak “Evet, kahverengi gözlüler, mavi gözlülerden daha iyiler” diye sözünü yineledi. Çocuklara, göz rengini oluşturan pigment hücrelerinin zekâyı nasıl etkilediğini; mavi gözlülerin beyinlerinin kahverengi gözlüler kadar büyük olmadığını anlattı.
- ▶ Bunu yaparken elinden geldiğince bilimsel terimler kullanarak konuşmasının inandırıcılığını arttırdı. Dinleyici kitlesi 8 yaşında çocuklardan olduğundan kandırması çok zor olmadı.
- ▶ Jane, öğrencilere otoriter bir sesle ve tahtaya yazdığı “bilimsel” verilerle mavi gözlü öğrencilerin kahverengi gözlü öğrencilere göre ne kadar aptal, güvenilmez ve tembel olduklarını uzun uzun anlattı.
- ▶ Sonra kurallar sıralamaya başladı.
- ▶ Mavi gözlü çocukların öğle yemeğinde ikinci tabak yemek almalarına izin verilmeyecekti ve yeni açılan spor salonunda oynayamayacaklardı. Kahverengi gözlüler beş dakika fazla teneffüs yapacaktı. Jane kahverengi gözlü çocukları çalışkan, düşünceli, güvenilir ve dürüst olarak tanımlayıp sırtlarını sıvazladı. Onlara daha önce arkadaş olsalar da artık mavi gözlülerle oynamamalarını önerdi. Çünkü mavi gözlüler pisti. Mavi gözlüler güvenilmez, sorumsuz, tembel ve aptaldı. Ama bu onların suçu değildi. Ne yapsınlar, mavi gözlü olarak dünyaya gelmişlerdi..... Vs.....

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Her iki durumda da “üstün” olarak etiketlenen çocuklar daha güvenli, daha buyurgan davranmaya başlamışlar ve ödevlerde/sınavlarda daha başarılı olmuşlardır.

Her iki durumda da “aşağıda” olarak etiketlenen çocuklar yaklaşık 15 dakika içinde özgüven erozyonuna uğramışlardır. Bu çocukların hal ve tavırlarında depresif işaretler gözlenmiştir. Kimi çocuklar “aşağıda” oldukları için ağlamışlardır. Bu genel mutsuzluk, derslerine de yansımış ve “aşağıdaki” grup, derslerine odaklanamamış ve daha başarısız olmuştur.

“Aşağıda gösterilen” grup üyeleri arasında saldırganlık artmıştır. Kavgalar, alay etme, vurma, kindarlık, suçlama ve çeşitli anti-sosyal davranışlar gözlenmiştir. Birbirleriyle arkadaş olan ve deney gününe kadar göz rengi üzerinden bir gruplaşma yaşamamış 9 yaşındaki 3. sınıf öğrencileri, otorite olarak gördükleri öğretmenlerinin yönergesi sonucu, dakikalar içinde göz rengi üzerinden saflaşabilmiş ve bu saflaşma üzerinde ciddi derecede önyargı ve ayrımcılık üretebilmiştir. Bu deney, her türlü ayrımcılığın kristalleşmiş bir prototipini gösterir.

Bu deneyle ilgili verilen bilgiler, Nil Gün (2011). Kuraldışı Bir Eğitim sayfasından alıntılanmıştır.